

Tygodnik Gospodarczy

Rok IV

Poznań, dnia 31 stycznia 1948

Nr 5

TREŚĆ: Podwyższenie czynszu za lokale użytkowe podlegające publicznej gospodarce lokalami — Zwolnienia od podatku dochodowego z działu III (str. 42) — Wyjaśnienia w sprawach skarbowych (str. 44) — Komunikaty (str. 46) — Handel zagraniczny (str. 46) — Kartoteka.

Podwyższenie czynszu za lokale użytkowe podlegające publicznej gospodarce lokalami

1. *Stan faktyczny* — Stanisław Rz. jest najemcą lokalu handlowego. Lokal ten zajmuje on na podstawie przydziału dokonanego przez władze kwaterunkowe. Między stronami, tj. wynajmującym i najemcą nie została zawarta żadna umowa najmu, z wyjątkiem umowy co do czynszu najmu, która została zawarta w czerwcu 1946 r. i obowiązuje od 1 lipca 1946 r. Wtedy strony umówiły się, że najemca ma płacić czynsz miesięcznie w wysokości 3.500,— zł za miesiąc. Dnia 1 stycznia 1947 r. wynajmujący zażądał wyższego czynszu najmu a następnie wypowiedział stosunek najmu w celu wprowadzenia obowiązku zapłaty wyższego czynszu, tj. czynszu 8.000,— zł miesięcznie. Między stronami nie doszło do porozumienia co do wysokości czynszu, lecz najemca płaci od 1 kwietnia 1947 r. czynsz w wysokości 6.000,— zł. Stan takiej zapłaty utrzymał się aż do dnia dzisiejszego, mimo że obecnie wynajmujący żąda czynszu jeszcze większego, tj. 10.000,— zł miesięcznie i grozi eksmisją. W dniu 1 stycznia 1948 roku wynajmujący odmówił przyjęcia czynszu w wysokości 6.000,— zł domagając się zapłaty — jak się wyraził — pełnego świadczenia, tj. 10.000 złotych zagrażając ponownie przeprowadzeniem eksmisji z powodu niepłacenia właściwego czynszu.

2. *Pytania* — Stanisławowi Rz. nasuwają się następujące pytania:

a) w jaki sposób należy ustalić wysokość czynszu, skoro między stronami nie doszło do umowy;

b) co uczynić z pieniędzmi, których nie przyjął wynajmujący;

c) czy wynajmujący może wypowiedzieć stosunek najmu i przeprowadzić eksmisję?

3. *Odpowiedzi* — *ad a* — Aby ustalić wysokość komornego należy wnieść powództwo do sądu o ustalenie wysokości czynszu. Sądem miej-

scowo właściwym będzie sąd, w którego okręgu wynajmujący (pозwany) ma zamieszkanie (art. 24 k. p. c.) lub też sąd miejsca położenia nieruchomości, w której znajduje się wynajęty lokal (art. 39 k. p. c.) a więc jeden lub drugi, zależnie od wyboru najemcy (powoda). Rzeczowo właściwy będzie sąd grodzki. Do właściwości sądów grodzkich należą bowiem sprawy majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu nie przewyższa stu tysięcy złotych (art. 10 i 19 k. p. c.).

Ad b — Pieniądże zaleca się złożyć do depozytu sądowego. Wynajmujący jako wierzyciel, dopuszcza się tu prawdopodobnie zwłoki w przyjęciu świadczenia. Wierzyciel będzie na pewno w zwłoce, jeśli zaofiarowana mu suma 6.000,— zł odpowiada temu czynszowi, który najemca winien płacić według zasad słuszności.

Jeżeli wynajmujący jest w zwłoce w przyjęciu świadczenia, najemca, jako dłużnik, ma prawo złożyć czynsz do depozytu sądowego (art. 232 k. z.). Ważne złożenie do depozytu sądowego zwalnia najemcę z zobowiązania oraz składa na wynajmującego obowiązek zwrotu najemcy wyłożonych kosztów złożenia do depozytu (art. 236 k. z.). Ważne złożenie będzie miało miejsce wtedy, jeżeli wynajmujący bez uzasadnionego powodu uchyla się od przyjęcia pieniędzy, które stanowią należny mu czynsz najmu. Otóż tu zaznaczyć trzeba, że jeśli najemca zaofiaruje wynajmującemu zbyt mały czynsz, wynajmujący może go nie przyjąć i wtedy najemca, jako dłużnik, będzie w zwłoce z świadczeniem, czyli będzie zalegał z zapłatą czynszu najmu. Wierzyciel bowiem może odmówić przyjęcia świadczenia częściowego, jeżeli cały dług jest wymagalny (art. 206 k. z.). Wynajmujący więc może nie przyjąć 6.000,— zł, jeśli należy mu się zapłata czynszu w wysokości 10 tysięcy złotych.

Sądem właściwym do złożenia pieniędzy do depozytu będzie sąd grodzki miejsca wykonania

zobowiązania, a więc sąd grodzki właściwy dla tego miejsca, w którym czynsz ma być zapłacony. Wniosek o zezwolenie na złożenie pieniędzy do depozytu winien oprócz danych ogólnych, takich jak imię, nazwisko, adres składającego, data, nazwa sądu, podpis itd. zawierać dodatkowo:

określenie zobowiązania w wykonaniu którego składa się przedmiot;

przytoczenie okoliczności faktycznych, uzasadniających złożenie;

dokładne oznaczenie przedmiotu, który ma być złożony;

wskazanie osoby, której przedmiot ma być wydany oraz warunków, pod którymi wydanie ma nastąpić.

W naszym przypadku będzie więc trzeba dodatkowo podać, że pieniądze składa się w celu zapłaty czynszu najmu za miesiąc styczeń; że powodem złożenia pieniędzy jest uchylenie się wynajmującego od przyjęcia czynszu najmu; że składa się sumę 6.000,— zł; że osobą, której należy pieniądze wydać jest wynajmujący, podać jego nazwisko i adres oraz że wypłata pieniędzy złożonych ma nastąpić na każde żądanie wynajmującego lub ewentualnie na każde żądanie wynajmującego po uiszczeniu kosztów złożenia do depozytu.

Dokładniejsze informacje o postępowaniu dotyczącym złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego lub na zachowanie znaleźć można w dekreście z dnia 20 grudnia 1946 r. (Dz. U. rok 1947, nr 8, poz. 41).

Ad c — Mieszkania, które podlegają dekretowi o publicznej gospodarce lokalami i kontroli najmu (Dz. U. r. 1946, nr 4, poz. 2) podlegają również nadal przepisom kodeksu zobowiązań o umowie najmu (art. 370—401 k. z.), o ile przepisy te nie stoją w sprzeczności z dekretem. W myśl przepisów kodeksu zobowiązań najemca obowiązany jest uiszczać czynsz w terminie umówionym, a w braku zastrzeżeń umownych — z góry w terminie miesięcznym (art. 384 k. z.). Jeżeli najemca zalega z zapłatą czynszu co najmniej za dwa okresy płatności, wynajmujący może odstąpić od umowy z powodu niepłacenia czynszu.

W obecnie omawianym przypadku wynajmujący będzie mógł wypowiedzieć stosunek najmu, gdy najemca nie płaci należnego czynszu. Jeśli więc sąd oceni, że najemca nie zaoferował odpowiedniego czynszu, to sąd przyjąć będzie musiał, że wynajmujący miał prawo odmówić przyjęcia takiego niesłusznie niskiego czynszu. Najemca, przy takiej odmowie ze strony wynajmującego, będzie zalegał z zapłatą czynszu, a złożenie do depozytu nie będzie ważne. Ponowne takie zda-

lenie spowoduje, że najemca zalegać będzie z zapłatą czynszu za dwa okresy płatności, co już uzasadnia odstąpienie od umowy najmu oraz stwarza warunki do zasądzenia przez sąd na opróżnienie lokalu.

4. *Zakończenie* — Na zakończenie chciałbym przypomnieć, że dekret o publicznej gospodarce lokalami i kontroli najmu ustala jedynie komorne za lokale mieszkalne. Komorne to obowiązuje w wysokości z dnia 1 września 1939 r. Zasada ta nie dotyczy lokali użytkowych, tj. handlowych, przemysłowych itp. Co do tych lokali władze kwaterunkowe jedynie przydzielają lokal użytkowy najemcy, przez co powstaje przymusowy stosunek najmu, gdzie czynsz nie jest wyraźnie oznaczony. Strony, tj. wynajmujący i najemca, winny w drodze porozumienia czynsz ustalić na czas oznaczony lub nieoznaczony. Jeżeli czynsz został umową ustalony na czas nieograniczony, wynajmujący może wypowiedzieć stosunek najmu z tym skutkiem, że wypowiedzenie odnosić się będzie jedynie do czynszu.

Jeżeli między stronami nie zostanie zawarta żadna umowa co do czynszu, sąd winien ustalić jego wysokość. W tej dziedzinie ukazało się ostatnio orzeczenie Sądu Najwyższego opublikowane w Państwie i Prawie (rok II, zeszyt 12). Sąd w uzasadnieniu orzeczenia rozważa pytanie, która władza jest właściwa do orzekania o wysokości obowiązującego czynszu najmu za lokale użytkowe, jeżeli strony same nie mogą dojść do porozumienia. Zdaniem sądu przepisy dekretu o publicznej gospodarce lokalami nie dają podstaw do przyjęcia stanowiska, że właściwe są tu władze kwaterunkowe. Sąd wywodzi dalej, że przepis art. 1 wyjaśnia, iż celem dekretu jest racjonalne wykorzystanie uszczuplonego wskutek wojny zapasu lokali oraz planowe uregulowanie publicznych potrzeb lokalowych. Ustawodawca zastrzega w przytoczonym dekreście władzom kwaterunkowym dyspozycję lokalami. Stosownie do celu dekretu określona jest właściwość powołanych instytucji kwaterunkowych — art. 21, 25, 29, 40. W przepisach tych nie ma takiego, który stwarzałby właściwość powołanych władz kwaterunkowych w sprawach, wychodzących poza zadanie dyspozycji lokalami, a w szczególności w sprawach wysokości czynszu najmu, w przedmiocie rozstrzygania sporów o wysokość czynszu najmu. Wobec tego — zdaniem Sądu Najwyższego — właściwa do rozstrzygania tego rodzaju spraw jest władza, powołana do rozstrzygania sporów o prawa prywatne, tj. sąd powszechny.

dr Z. K. Nowakowski

Zwolnienia od podatku dochodowego z działu III

„Merkur” — Pytanie: W nr 21 „Tygodnika Gospodarczego” z dnia 24 maja 1947 r. podano okólnik Ministerstwa Skarbu w sprawie zwolnień od podatku dochodowego z działu III. Okólnik ten daje prawo ubiegania się o całkowite zwolnienie od tego podatku płatnikom, którzy poza innymi

warunkami mogą wykazać się dokonaniem takich inwestycji, jak zakup środków transportowych oraz urządzeń wewnętrznych przedsiębiorstwa. Ponieważ warunki te całkowicie spełniliśmy, zakupując w roku 1946 . . . . . przeto wystąpiliśmy do Urzędu Skarbowego o zwolnienie nas

od tego podatku. Obecnie Urząd Skarbowy wyjaśnia nam, że dokonane przez nas inwestycje nie wchodzi w rachubę, ponieważ są to inwestycje, których amortyzacja następuje przez jednorazowe odpisanie.

Zgodnie zaś z wewnętrznymi instrukcjami, jakie rzekomo posiadają władze skarbowe, tego rodzaju inwestycji nie traktuje się jako inwestycji, które by dawały prawo do ubiegania się o zwolnienie od podatku dochodowego z działu III.

Ponieważ wzmiankowany okólnik tego rodzaju rozróżnień nie robi, ani nie spotkaliśmy nigdzie specjalnych dalszych zarządzeń, które by rozróżnienie to wprowadzały, przeto prosimy o wyjaśnienie nam, czy stanowisko Urzędu Skarbowego jest słuszne. —

Z uwagi na to, że poruszone zagadnienie ma charakter zasadniczy, wymaga ono głębszej analizy. Stosownie do postanowień art. 26 dekretu z dnia 8 stycznia 1946 r. o podatku dochodowym w brzmieniu obowiązującym w roku podatkowym 1946, podatek dochodowy według przepisów działu III pobiera się od dochodu osiągniętego z przedsiębiorstw, jeżeli *ustalona według przepisów działu II nadwyżka* lub suma nadwyżek z tego źródła sprostowana w myśl art. 27 dekretu przekracza w stosunku rocznym 400.000 zł.

W celu zaś ustalenia podstawy opodatkowania podatku według działu III od wyprowadzonej według przepisów działu II nadwyżki z przedsiębiorstwa odlicza się między innymi podatek dochodowy obliczony według skali art. 18 od nadwyżki z przedsiębiorstwa.

W świetle tych postanowień należy za podstawę rozważań przyjąć, iż wyłączenie jakichkolwiek kwot tytułem kosztów uzyskania przychodów, do których m. inn. należą prawidłowe odpisy na zużycie czy to w trybie *corocznych* czy też w trybie *jednorazowych* odpisów, odbywa się poza zasięgiem działania przepisów dekretu o podatku dochodowym dotyczących działu III.

Aktualizacja ewentualnych odpisów odbywa się bowiem przy ustalaniu sumy nadwyżki z przedsiębiorstwa według przepisów działu II, a więc jeszcze przed możliwością zastosowania przepisów działu III.

Następnym momentem zasadniczym jest okoliczność, iż w świetle przepisów dekretu o podatku dochodowym nie ma przedmiotów (inwestycji w rozumieniu omawianego tematu), których amortyzacja „następuje przez jednorazowe odpisanie”. Takie bowiem twierdzenie mogłoby się utrzymać tylko wówczas, gdyby odnośne normy prawne zobowiązywały do dokonywania jednorazowych odpisów i kwalifikowały ku temu taksatywnie pewne określone przedmioty czy prawa majątkowe.

Jak dotychczas jednak zasadą jest, że kosztami uzyskania są m. inn. „prawidłowe coroczne odpisy na zużycie” z tym, że prowadzący księgi handlowe *mogą* jednorazowo odpisać całkowitą wartość przedmiotów, których zwykły okres zużycia nie przekracza lat pięciu lub których koszt nabycia nie przekracza 10.000 zł.

Przepisy związkowe (§ 15 rozporządzenia wykonawczego do dekretu o postępowaniu podatko-

wym oraz okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 2 stycznia 1939 r. L. D. V. 27277/2/38 Dz. Urz. Min. Sk. 1, poz. 25) z jednej strony ustalają *przeciętne* normy wysokości odpisów na zużycie (normy amortyzacyjne) przy samochodach i traktorach na 20% (a więc 100% odpis nastąpi w trybie corocznych odpisów w okresie nie przekraczającym lat pięciu), z drugiej zaś umieszczają samochody ciężarowe i osobowe w wykazie przedmiotów których *zwykły* okres zużycia nie przekracza pięciu lat.

Przepisy te jednak w niczym nie naruszają zasady ustalonej w dekreście o podatku dochodowym, że prawidłowe, coroczne odpisy odpowiadać muszą rzeczywistości zmniejszeniu się wartości, jakiemu uległy przedmioty podlegające zużyciu w okresie miarodajnym do wymiaru podatku.

Wspomniany wyżej § 15 rozporządzenia wykonawczego nakłada jedynie na władzę skarbową obowiązek przyjmowania wysokości odpisów dokonanych przez podatnika bez przeprowadzania dalszych dochodzeń, jeżeli odpisy te nie przewyższają ustalonych norm, co jednak nie wyklucza uprawnień podatnika do żądania wyższych potrąceń na amortyzację z uwagi na całokształt okoliczności świadczących o większym stopniu zużycia w danym roku, jak z drugiej strony może podatnik dokonać odpisów niżej wskazanych norm przedłużając w ten sposób teoretyczny okres zużycia przedmiotów; w szczególności zaś zawsze może zrezygnować z jednorazowych odpisów na rzecz corocznych prawidłowych odpisów na zużycie.

W świetle przedstawionych uwag należy uznać za chybione twierdzenie, iż inwestycje, których amortyzacja następuje nawet w drodze jednorazowych odpisów mogą przeszkodzić w uzyskaniu ulgi w postaci zwolnienia od podatku dochodowego z działu III, jeżeli z jednej strony odpisanie to nie pozostaje w żadnym związku z ustaleniem podstawy opodatkowania podatku z działu III-a z drugiej, niewykorzystanie jednorazowego odpisu (tylko stosowanie prawidłowych corocznych odpisów) byłoby równoznaczne z rezygnacją co najmniej w 4/5 z omawianej ulgi.

Sprawa zasadności ubiegania się o ulgi przyznane omawianym okólnikiem Ministerstwa Skarbu może być silniej argumentowana w innym jeszcze świetle a mianowicie:

Przepisy art. 29 dekretu o podatku dochodowym stanowią, że podatek według przepisów działu III. nie zostanie pobrany, a pobrany zwrócony, jeżeli podatnik przedstawi władzy skarbowej zaświadczenie właściwej władzy przemysłowej, że w roku podatkowym wykonał zalecenia wynikające z planu gospodarczego Państwa w szczególności zaś, że dokonał inwestycji zgodnych z planem gospodarczym Państwa. Z uwagi na to, że stosowanie postanowień art. 29 powołanego dekretu w stosunku do podatników, którzy faktycznie w roku 1946 dokonali inwestycji byłoby niemożliwe, a to z uwagi na brak w r. 1946 szczegółowego planu inwestycyjnego Państwa w odniesieniu do sektora prywatnego i w związku z tym niemożności przedłożenia przez podatników odpowiednich zaświadczeń władzy przemysłowej,

przeło Ministerstwo Skarbu poleciło w drodze wyjątku przyznawać podatnikom podlegającym opodatkowaniu według przepisów działu III dekretu o podatku dochodowym ulgi za rok podatkowy (kalendarzowy) 1946, o których mowa w okólniku.

Jest rzeczą oczywistą, że okólnik ten wprawdzie operuje ulgą w płaszczyźnie art. 29, jednakże od postanowień tego artykułu odbiega choćby przez to, iż pewnej grupie podatników przyznaje ulgi w postaci częściowego zwolnienia od podatku, podczas gdy art. 29 przewiduje jedynie całkowite zwolnienie pod spełnionymi warunkami albo ulg tych odmawia w całości w razie choćby tylko częściowego niedopełnienia przewidzianych w nim warunków.

Okólnik Ministerstwa Skarbu przewiduje m. inn. całkowite zwolnienie od podatku dochodowego według działu III tych podatników, którzy wykupili P. P. O. K. i uiścili daninę narodową na zagospodarowanie Ziem Odzyskanych według ustalonych norm oraz dokonali inwestycji m. inn. w formie zakupu środków transportowych.

Brzmienie tej części okólnika nie wzbudza wątpliwości, tak że gdyby stanowisko władzy

skarbowej, o którym mowa w zapytaniu, miało być słuszne, należałoby przyjąć, iż okólnik wyznacza ulgę, która z góry jest bezprzedmiotowa i nie może być stosowana kiedy to wiadomo, że pod pojęcie środków transportowych podpadają przede wszystkim samochody ciężarowe a w pewnej mierze i osobowe, jeżeli nie utożsamiać ściśle pojęcia transportu ze środkiem „komunikacji”.

Stanowisko takie byłoby zresztą sprzeczne samo w sobie, gdyż praktycznie nie można by udzielić całkowitego zwolnienia od podatku nawet tym podatnikom, którzy dokonali wszystkich pozostałych inwestycji poza takimi, które podlegają jednorazowemu odpisaniu; jeżeli bowiem dokonano inwestycji np. w urządzeniach fabrycznych, to przy zastosowaniu przeciętnych norm wysokości odpisów na zużycie — 10% — zwolnienie od podatku choćby w ramach tego odpisu nie mogłoby nastąpić, co oczywiście ani z okólnika Ministerstwa Skarbu nie wynika ani też mogło być jego intencją, tym mniej może być wysnute z postanowień art. 29 dekretu o podatku dochodowym w brzmieniu obowiązującym w roku 1946-tym.

Z. Mielcarzewicz.

Wyjaśnienia w sprawach skarbowych

Zwyżka cen — przeszacowanie remanentów

Al. Gr. — Poznań — Pytanie: W miesiącu kwietniu czy maju 1947 r. ceny na surowce i materiały do produkcji w przemyśle metalowym prywatnym znacznie wzrosły. Wskutek tego przedsiębiorstwa prywatne były zmuszone do kalkulacji gotowych wyrobów brać surowce, pozostałe sprzed miesiąca maja, po cenie wyższej, tj. obowiązującej po miesiącu maju. Różnica cen powstała wskutek tej operacji wpłynęła w znacznym stopniu na wysokość dochodu ksiązkowego, którego faktycznie nie osiągnięto.

Chcąc zapobiec temu, czy można w świetle przepisów prawnoskarbowych dokonać przeszacowania remanentów, pozostałych do chwili zwyżki cen, po cenach już obowiązujących, a różnicę stąd powstałą zaksięgować, obciążając konto „Zakupu surowców” (klasa 3 jednolitego planu kont) a uznając konto w klasie zerowej (np. 074) „Różnica z przeszacowania materiałów”.

W przedmiotowej sprawie ukazała się instrukcja Ministra Skarbu z dnia 7 lipca 1947 r., która częściowo normuje zagadnienie przeszacowania remanentu magazynów według tzw. cen odkupu do bilansu zamknięcia za rok 1946, jednak dotyczy ona jedynie przedsiębiorstw państwowych i majątków pozostających pod zarządem państwowym. Analogiczne uregulowanie problemu dla sektora prywatnego jeszcze nie nastąpiło.

Zbilansowanie bowiem zysków z przeszacowania remanentów dla sektora prywatnego i spółdzielczego ustalone dotychczas dotyczy jedynie przeszacowania remanentów przyjętych do bilansu otwarcia 1945 r. ulgi zaś w podatku dochodowym z tego tytułu zarządzone jedynie roku po-

datkowego 1946 (kalendarzowego 1945) — v. Nr 45, str. 353 Tygodnika Gospodarczego z r. 1946.

Równocześnie na podkreślenie zasługuje okoliczność, że zarówno zasady bilansowania za rok podatkowy 1946 (kalendarzowy 1945) ustalone swego czasu przez Ministerstwo Skarbu w formie ulg w podatku dochodowym na rok podatkowy 1946 z tytułu przeszacowania remanentów jak i wspomniane rozporządzenie z dnia 7 lipca 1947 r. operują jedynie pojęciami remanentów oszacowanych do bilansu otwarcia oraz surowcami, półfabrykatami i wyrobami gotowymi pochodzącymi z remanentów oszacowanych do bilansu otwarcia, które należy wycenić do bilansu zamknięcia według przeciętnych cen zakupu ostatniego miesiąca okresu sprawozdawczego.

Zasady te jednak nie zajmują się zagadnieniem tzw. remanentów ciągłych, które biorąc udział w operacjach dokonywanych w ciągu roku (okresu sprawozdawczego) mimo zachowania tzw. prawa odkupu w największej właśnie mierze wpływają na powstanie dochodów niewspółmiernych z faktyczną dochodowością przedsiębiorstwa.

F. K. — Kraków — Stanowisko władzy skarbowej jest słuszne. W artykule pt. „Zasady bilansowania za rok podatkowy 1946 (kalendarzowy 1945) — sektor prywatny i spółdzielczy” w nr 45/1946 r. Tygodnika Gospodarczego podkreślono w p. 2 („Zbilansowanie zysków z przeszacowania remanentów”) w sposób nie budzący wątpliwości, iż „podatnikom podatku dochodowego, prowadzącym prawidłowe księgi handlowe, którzy jeżeli do bilansu otwarcia 1945 remanenty oszacowane według niższych cen od rynkowych a następnie skutkiem realizacji tych remanentów po cenach rynkowych wykazali dochody niewspół-

Spółka z ogr. odpowiedzialnością ³⁾

z kodeksu handlowego

Wspólnicy mają prawo tylko do czystego zysku wynikającego z rocznego bilansu, przy czym dysponowanie czystym zyskiem może umowa spółki zastrzec uchwałę wspólników. Zysk dzieli się w stosunku do udziałów, jeżeli umowa spółki nie zawiera co do tego innych postanowień, np. może przewidywać udziały uprzywilejowane. Wspólnikom nie wolno wypłacać procentów od ich udziałów. Zarząd spółki obowiązany jest prowadzić księgę udziałów, w której wpisuje wspólników i wysokość ich udziałów, jak również zmiany zachodzące w osobach udziałów i wspólników, a listę wspólników składa się w sądzie rejestrowym. Zbycie udziału wymaga formy pisemnej pod rygorem nieważności. W zasadzie może każdy wspólnik zbywać dowolnie swoje udziały, lecz umowa spółki może uzależnić zbycie od zezwolenia zarządu. Jeżeli zarząd odmawia zezwolenia, może je udzielić sąd rejestrowy z ważnych przyczyn i wtedy spółka ma prawo przedstawić nabywcę. W wypadku podwyższenia kapitału zakładowego, dotychczasowi wspólnicy mają prawo pierwszeństwa do objęcia podwyższonego kapitału w stosunku do udziałów, chyba że umowa spółki lub uchwała wspólników inaczej stanowi.

Wszyscy wspólnicy mają prawo uczestniczyć w zgromadzeniu wspólników i podejmować uchwały odnośnie ważniejszych spraw dotyczących spółki. Ustawa oraz umowa spółki stanowią, jakie sprawy wymagają uchwały wspólników. Ustawa wymaga uchwały wspólników m. in. w sprawach 1) rozpatrzenia i zatwierdzenia bilansu oraz kwitowania władz spółki, 2) zbycia i wydzierżawienia przedsiębiorstwa lub ustanowienia prawa użytkowania, 3) zbycia lub nabycia nieruchomości, jeżeli umowa spółki nie stanowi inaczej, 4) zwrotu dopłat, 5) zmiany umowy spółki, 6) podwyższenia lub obniżenia kapitału zakładowego, 7) rozwiązania spółki, 8) łączenia się spółek, 9) oznaczenia wysokości i terminu dopłat, 10) ustanowienia członków władzy nadzorczej i komisji rewizyjnej oraz, jeżeli umowa spółki nie stanowi inaczej, także członków zarządu. Umowa spółki może przekazać uchwałę wspólników także inne sprawy a więc sprawy, które w braku takiej umowy załatwia zarząd, np. może zastrzec uchwałę wspólników podział czystego zysku itp. Zgromadzenie wspólników

Spółka z ogr. odpowiedzialnością ⁴⁾

z kodeksu handlowego

powinno się odbyć przynajmniej raz na rok i to najpóźniej w ciągu czterech miesięcy po zakończeniu roku obrotowego, w celu przede wszystkim zatwierdzenia bilansu i pokwitowania władz. Zgromadzenie zwołuje zarząd, jeżeli zaś nie zwoła w czasie przepisowym, może to uczynić rada nadzorcza lub komisja rewizyjna. Wspólnicy reprezentujący $\frac{1}{10}$ kapitału mają prawo żądać każdego czasu zwołania nadzwyczajnego zgromadzenia, a gdy zarząd nie uczyni zadość temu żądaniu, zgromadzenie może zwołać sąd rejestrowy. Głos wspólnika przy podejmowaniu uchwał oblicza się według ilości kapitału, jeżeli reprezentuje jego udział, choć umowa spółki może przewidywać inny sposób obliczania głosów, np. mogą być udziały uprzywilejowane pod tym względem. Poza uchwałami powziętymi na zgromadzeniu wspólników mogą być także powzięte uchwały w ten sposób, że wszyscy wspólnicy wyrażą na piśmie zgodę na głosowanie piśmienne lub na postanowienie, które ma być powzięte. Nie dotyczy to jednak spraw, co do których ustawa wyraźnie stanowi, że mogą być powzięte tylko na zgromadzeniu, jak np. zatwierdzenie bilansu.

Zarząd ustanawiają wspólnicy uchwałą, jeżeli umowa spółki nie stanowi inaczej, np. może ona przekazać ustanowienie zarządu radzie nadzorczej. Zarząd składa się z jednej lub więcej osób spośród wspólników lub spoza ich grona. Kompetencje członków zarządu, jeżeli chodzi o reprezentację spółki, są bardzo szerokie, bowiem prawo członka zarządu rozciąga się na wszystkie czynności sądowe i pozasądowe, związane z prowadzeniem jakiegokolwiek przedsiębiorstwa handlowego, nie wyłączając zbywania i obciążania nieruchomości, ustanawiania i odwoływania prokury, a prawa tego nie można ograniczać ze skutkiem prawnym wobec osób trzecich. Jeżeli zarząd jest wieloosobowy, umowa spółki powinna przewidywać sposób reprezentowania spółki przez zarząd a mianowicie, czy może ją reprezentować jeden członek zarządu czy kilku łącznie. Jeżeli umowa nie zawiera pod tym względem postanowień, wymagane jest współdziałanie 2 członków zarządu lub jednego i prokurenta przy składaniu oświadczeń i podpisywaniu w imieniu spółki. Jeżeli chodzi o stosunki wewnętrzne spółki, to umowa spółki lub

Spółka z ogr. odpowiedzialnością 5)

z kodeksu handlowego

uchwała wspólników może regulować uprawnienia zarządu oraz sposób prowadzenia przez zarząd spraw spółki. Może np. uzależnić poszczególne czynności zarządu od uprzedniej zgody rady nadzorczej lub uchwały wspólników, zresztą zarząd powinien postępować w myśl postanowień uchwały wspólników, gdyż jest organem wykonawczym, który jest związany tym, co wspólnicy uchwalą. Czynności prawne, zdziałane przez członków zarządu wbrew postanowieniom uchwały wspólników lub umowy spółki nie są z tego powodu nieważne, gdyż prawa reprezentacji nie można ograniczyć ze skutkiem wobec osób trzecich, natomiast członkowie zarządu odpowiadają wówczas wobec spółki solidarnie za szkodę i mogą być natychmiast odwołani. Każdy z członków zarządu ma prawo i obowiązek prowadzenia spraw spółki, jeżeli jednak sprawa przekracza zakres zwykłych czynności spółki lub przed jej załatwieniem inny członek zarządu sprzeciwi się jej przeprowadzeniu, potrzeba uchwały zarządu, która zapada bezwzględną większością głosów członków obecnych. Członków zarządu obowiązuje zakaz konkurencji. Zarząd odpowiada za należyte prowadzenie księgowości spółki i w 2 miesiące po upływie roku obrotowego winien sporządzić bilans i rachunek zysków i strat.

Prawo nadzoru i kontroli służy każdemu wspólnikowi; może on każdego czasu przeglądać księgi i dokumenty spółki. Jeżeli jednak ustanowiono radę nadzorczą lub komisję rewizyjną, umowa spółki może wyłączyć indywidualną kontrolę wspólników. Rada nadzorcza lub komisja rewizyjna jest obowiązkowa, gdy wspólników jest ponad 50, a kapitał zakładowy przewyższa 250.000,— zł (przedwojennych). Rada nadzorcza albo komisja rewizyjna powinna się składać najmniej z 3 członków wybranych uchwałą wspólników. Obowiązkiem tych organów jest nadzór nad działalnością spółki, badanie bilansów i rachunku zysków i strat oraz sprawozdań zarządu, nadto umowa spółki może rozszerzyć uprawnienia rady nadzorczej, w szczególności uzależnić pewne czynności zarządu od uprzedniego zezwolenia rady nadzorczej.

Członkowie władz spółki lub likwidatorzy, którzy wyrządzili spółce szkodę przez działalność sprzeczną z prawem lub postanowieniami spółki albo przez brak doło-

Spółka z ogr. odpowiedzialnością 6)

z kodeksu handlowego

zenia wymaganej przy wykonywaniu ich obowiązków staranności sumiennego kupca, odpowiadają za te szkody. Kodeks handlowy oprócz odpowiedzialności cywilnej przewiduje odpowiedzialność karną dla osób biorących udział w tworzeniu spółki albo będących członkami władz spółki lub likwidatorami, które działały rozmyślnie na jej szkodę, przy czym w pojęciu działania rozmyślnego mieści się także zaniechanie. Ponadto przewiduje kodeks handlowy odpowiedzialność karną za inne działania lub zaniechania, jak np. niezgłoszenie we właściwym czasie upadłości spółki, przedstawienie władzom nieprawdziwych danych dotyczących spółki itp.

Zmiana umowy spółki wymaga uchwały wspólników, powziętej większością $\frac{2}{3}$ głosów. Uchwała ta musi być zaprotokołowana przez notariusza i zgłoszona do rejestru handlowego. Dopiero po zarejestrowaniu zmiana umowy spółki ma skutki prawne. Rozwiązanie spółki powodują: 1) przyczyny przewidziane w umowie spółki, 2) stwierdzona protokołem notarialnym pod rygorem nieważności uchwała wspólników o rozwiązaniu spółki lub o przeniesieniu spółki za granicą, 3) ogłoszenie upadłości spółki, 4) wyrok sądowy z powodu ważnych przyczyn, na żądanie wspólnika, członka zarządu władz spółki lub Prokuratorii Generalnej, 5) połączenie spółek, 6) postanowienie sądu rejestrowego w wypadku stwierdzenia istotnych i pomimo wezwania sądu nieusuniętych braków wynikłych z niedopełnienia przepisów prawa, np. gdy umowa spółki jest sprzeczna z ustawą lub nie ustanowiono władz spółki itp. Nie dochodzi natomiast do rozwiązania spółki, jeżeli wszystkie udziały przeszły na jedną osobę.

Rozwiązanie spółki następuje po przeprowadzeniu likwidacji, o której otwarciu należy zgłosić do sądu, celem wpisania do rejestru handlowego. Likwidację prowadzi się pod firmą spółki z dodatkiem „w likwidacji”.

Wyłączenie wspólnika ze spółki orzec może tylko sąd, z ważnych przyczyn dotyczących tego wspólnika i to na żądanie wszystkich pozostałych wspólników, którzy reprezentują razem więcej niż połowę kapitału zakładowego. Umowa spółki może przyznać prawo żądania wyłączenia wspólnika, lecz i w tym wypadku udziały ich muszą przedstawiać więcej niż połowę kapitału zakładowego. Udziały

Spółka z ogr. odpowiedzialnością ⁷⁾

z kodeksu handlowego

wspólnika wyłączonego muszą być przejęte przez pozostałych wspólników lub osoby trzecie, a cenę ustali sąd na podstawie rzeczywistej wartości tych udziałów w chwili doręczenia pozwu.

Spółki z ogr. odp. mogą się łączyć z sobą, przy czym kodeks handlowy przewiduje 2 sposoby połączenia: 1) przez przeniesienie całego majątku spółki przejętej na spółkę przejmującą, w zamian za udziały wydane wspólnikom spółki przejętej, 2) przez zawiązanie nowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, na którą przechodzi majątek wszystkich łączących się spółek w zamian za udziały nowej spółki.

Młodociani pracownicy ¹⁾

Młodocianymi pracownikami są osoby płci obojga w wieku od lat 15 — do ukończonych lat 18. Przepisem prawnym normującym pracę młodocianych, jest ustawa z dnia 2. 7. 1924 r. w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet (Dz. U. R. P. nr 65 poz. 636) z uwzględnieniem zmian wprowadzonych ustawą z dnia 7. 11. 1931 r. (Dz. U. R. P. nr 101 poz. 733) i dekretem z dnia 29. 9. 1945 r. (Dz. U. R. P. nr 43 poz. 236) oraz następujące rozporządzenia wykonawcze: rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 24. 12. 1931 o wykazach i spisach młodocianych (Dz. U. R. P. nr 8 poz. 49), rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z 9. 11. 1932 r. w sprawie ustalenia stosunku procentowego młodocianych do ogółu zatrudnionych dorosłych robotników w przemyśle poligraficznym (Dz. U. R. P. nr 113 poz. 935), rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 15. 2. 1933 r. w sprawie ustalenia stosunku procentowego młodocianych do ogółu zatrudnionych dorosłych robotników w hutach szklanych (Dz. U. R. P. nr. 13 poz. 87), rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 3 10. 1935 r o robotach wzbronionych młodocianym i kobietom (Dz. U. R. P. nr 78 poz. 484).

Zatrudnianie dzieci przed ukończeniem lat 15-tu jest wzbronione. Młodocianych przyjmować wolno do pracy, jeżeli przedstawią świadectwo z ukończenia lat 15-stu, zezwolenie rodziców lub opiekunów na podjęcie pracy, dowód z wykonania obowiązku szkolnego i świadectwo lekarza Ubezpieczalni Społecznej, stwierdzające, że dana praca nie przekracza sił młodocianego. Na podstawie orzeczenia lekarza inspektor pracy wydaje zezwolenie lub zakazuje zatrudnianie młodocianego.

Bezpłatne zatrudnianie młodocianych jest wzbronione. Wzbronione jest również przyjmowanie przez pracodawcę wynagrodzenia za naukę młodocianych.

Odpoczynek nocny młodocianych powinien trwać co najmniej 11 godzin bez przerwy i obejmować dla zakładów pracujących na jedną zmianę czas między 8 wieczorem a 6 rano a dla zakładów pracujących na dwie zmiany — czas między 10 wieczorem a 5 rano. W porze nocnej wolno jest zatrudniać tylko młodocianych płci męskiej, mających ukończonych lat 16 i tylko w wypadkach: a) siły wyższej, b) w gałęziach przemysłu dalej wymienionych przy pracach, które muszą być prowadzone bez

Młodociani pracownicy ²⁾

przerwy w dzień i w nocy: fabryki żelaza, stali, prace, w których są używane piece ochronne i regeneracyjne, galwanizacja blachy żelaznej i drutu, huty szklane, papiernie i cukrownie wyrabiające surowy cukier, c) w kopalniach węgla, jeśli przerwa między dwoma okresami pracy wynosi zwykle 15 godzin.

Młodociani obowiązani są do uczęszczania na naukę doksztalającą lub dla analfabetów. Do obowiązujących godzin pracy wlicza się godziny nauki zawodowej lub doksztalującej w szkołach dla młodocianych pracowników, uczniów, terminatorów i praktykantów w liczbie nie przekraczającej 18-tu godzin tygodniowo, niezależnie od tego, czy nauka odbywa się w szkole w godzinach pracy młodocianego, czy też poza tymi godzinami. Regularne odbywanie nauki doksztalującej winno być wykazane poświadczeniem odnośnego zakładu naukowego.

Zatrudnianie młodocianych w godzinach nadliczbowych jest wzbronione. Odstępstwo od tej reguły dopuszczalne jest jedynie, gdy z powodu zaszłych lub grożących zakładowi pracy żywiołowych wydarzeń lub nieszczęśliwych wypadków jest to niezbędne celem zapewnienia bezpieczeństwa pracujących lub utrzymania dalszego ruchu zakładu pracy, jak również dla wykonania robót, których zaniechanie mogłoby spowodować zepsucie materiałów lub urządzeń mechanicznych.

Pracownicy zatrudniający młodocianych obowiązani są prowadzić wykaz i spis młodocianych. Wykaz powinien być prowadzony w formie książki sznurowej, która powinna być przedstawiona Obwodowemu Inspektorowi Pracy celem przyłożenia pieczęci lakowej. Spis młodocianych, który należy umieścić w miejscu widocznym, powinien zawierać: imię i nazwisko młodocianego, oznaczenie początku i końca pracy, przerw w pracy i rodzaju zatrudnienia.

Spis robót wzbronionych młodocianym zawiera 150 pozycji, wyszczególnionych w załączniku do rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 3. 10 1935 r. (Dz. U. R. P. nr 78 poz. 484).

Dla niektórych gałęzi przemysłu ustalony jest stosunek procentowy młodocianych do ogółu zatrudnionych dorosłych robotników, a mianowicie:

Młodociani pracownicy ³⁾

1. dla przemysłu poligraficznego:

w dziale drukarskim stosunek powyższy nie może przekraczać: a) dla zecerni — 2%, b) dla maszynowni — 70%; w dziale litograficznym — a) dla rysowni i przedrukarni — 2%, b) dla maszynowni — 100% z tym, że na każdą maszynę litograficzną nie może wypadać więcej niż 1 młodociany;
w dziale chemigraficznym stosunek powyższy nie może przekraczać 10%.

Ograniczenia powyższe nie dotyczą uczniów przemysłowych zatrudnionych na podstawie pisemnych umów o naukę.

2. dla hut szklanych:

w hutach szklanych zatrudniających ogółem do 300-stu robotników włącznie stosunek procentowy młodocianych robotników do ogółu dorosłych robotników nie może przekraczać: a) w hutach butelkowych i galanteryjnych — 12%, w hutach tafłowych — 2%;

w hutach szklanych, zatrudniających ponad 300-stu robotników stosunek ten wynosi: a) w hutach butelkowych i galanteryjnych — 10%, b) w hutach tafłowych — 2%.

Spółka akcyjna ¹⁾

z kodeksu handlowego

Kapitał zakładowy i akcje

Spółka akcyjna jest osobą prawną i spółką handlową, z oznaczonym w statucie kapitałem zakładowym o minimalnej wysokości 250.000 zł, podzielonym na równe części zwane akcjami. Spółka akcyjna ma z mocy samej ustawy stanowisko kupca z pełnią praw i obowiązków. Kapitał zakładowy ma w spółkach akcyjnych wielkie znaczenie, bo stanowi wyłączną podstawę majątku i pewności kredytowej spółki. Każda spółka akcyjna musi być fundowana na stałym kapitale zakładowym, oznaczonym w umowie spółki, czyli tzw. statucie. Zmiana kapitału zakładowego może przyjść do skutku jedynie przez zmianę statutu, a zmniejszenie kapitału zakładowego wymaga nadto zgody wierzycieli. Kapitał zakładowy jest zatem wielkością stałą. Zmienna jest natomiast liczba wspólników, czyli akcjonariuszy. Najwyżej może ich być tylu, ile jest akcji, może się także zdarzyć, że wszystkie akcje skoncentruje w swym ręku jedna osoba. Wskutek opuszczenia spółki przez jednego lub więcej wspólników kapitał zakładowy nie ulega zmianie, następuje tylko zmiana akcjonariusza. Wycofanie udziału jest niedopuszczalne. Akcje są przeważnie na okaziciela, przenośne dowolnie z osoby na osobę, choć są możliwe również akcje imienne. W chwili założenia spółki musi być wpłacone najmniej 25% kapitału, a część kapitału zakładowego nie wpłacona do spółki w chwili założenia przedstawia się jako wierzycielność spółki do akcjonariuszy. Wszystkie wkłady niepieniężne muszą być natomiast oddane w całości już w chwili założenia spółki. Uzupełnienie kapitału zakładowego stanowią fundusze rezerwowe, czyli wkłady, które nie są przeznaczone na kapitał zakładowy. Powstają one np. z oszczędności w zyskach z lat ubiegłych. Przeznacza się je najczęściej na pokrycie strat w interesie wierzycieli. Mogą być też specjalne fundusze rezerwowe dywidendowe na pokrycie dywidend oraz fundusze na inne cele, np. inwestycyjne. Ustawa tworzy tzw. ustawowy fundusz rezerwowy, do którego należy wstawiać co najmniej 8% czystego zysku, a fundusz ten wyniesie najmniej $\frac{1}{3}$ kapitału zakładowego, a użyć go można jedynie na pokrycie strat bilansowych.

Spółka akcyjna ²⁾

z kodeksu handlowego

Akcja jest częścią kapitału zakładowego, ułamkiem, na który kapitał zakładowy został rozłożony. Jest ona wobec spółki niepodzielna. Wspólnikiem spółki jest ten, kto ma najmniej 1 akcję. Minimum dla jednej akcji wynosi 100 zł a w przedsiębiorstwach użyteczności publicznej 25 zł. Akcja jest dokumentem legitymacyjnym, poświadczeniem członkostwa spółki oraz papierem wartościowym, w którym są inkorporowane wszystkie prawa i obowiązki akcjonariuszy wobec spółki. Akcje mogą być wydane dopiero po rejestracji spółki. Rozróżniamy akcje imienne i na okaziciela. Akcje na okaziciela nie mogą być wydane akcjonariuszom przed pełną wpłatą. Akcje imienne przenosi się przez pisemne oświadczenie i wręczenie akcji, a transakcja ta nabiera znaczenia wobec spółki dopiero wówczas, gdy przeniesienie akcji zostanie w niej zgłoszone i wpisane do księgi akcyjnej. Przeniesienie własności akcji na okaziciela następuje przez wręczenie tejże. Do nabycia prawa własności wystarczy dobra wiara po stronie nabywcy.

Do każdej akcji dołączony jest arkusz kuponowy. Kupon inkorporuje w sobie prawo do dywidendy na pewien określony czas. Jest sam przez się papierem wartościowym, opiewającym zawsze na okaziciela, ma być samodziśny, może być przedmiotem obrotu, jednak byt jego gąśnie przez amortyzację akcji. Z akcją łączy się również talon. Jest to papier legitymujący właściciela akcji do podjęcia nowego arkusza kuponowego po wyczerpaniu dawnego.

Oprócz zwykłych akcji mogą być akcje uprzywilejowane co do głosu, uprawniające najwyżej do 5 głosów. Z akcjami może być związany obowiązek świadczeń okresowych, najczęściej w spółkach akcyjnych rolniczych, np. dostarczania buraków do cukrowni. Obowiązek taki może być związany tylko z akcją imienną i musi być przewidziany w statucie. Akcja daje prawo do udziału w czystym zysku, do udziału w kwocie likwidacyjnej oraz prawo głosu.

Założenie spółki.

Podstawą istnienia spółki jest statut, który rządzi spółką przez cały czas istnienia i reguluje wszystkie jej urzą-

Spółka akcyjna ³⁾

z kodeksu handlowego

czenia. Ustawa określa konieczną treść statutu. Statut musi mieć formę aktu notarialnego i winien być podpisany przez najmniej 3 założycieli, która to liczba nie potrzebuje być zachowana, gdy spółkę zakłada państwo lub związek samorządowy.

Samo założenie może nastąpić w dwojaki sposób:

- a) założenie łączne w ten sposób, że założyciele uchwalają statut, następnie oświadczają zgodę na jego brzmienie i na objęcie akcji, po czym zwołują Walne zebranie, na którym wybierają zarząd, w końcu następuje zarejestrowanie spółki;
- b) założenie sukcesywne — przez subskrypcję, które polega na odwołaniu się do publiczności. Subskrypcja jest to objaw woli przystąpienia do tworzącej się spółki akcyjnej i zobowiązanie się do wpłaty. Ustawa szczegółowo reguluje sposób założenia sukcesywnego spółki ze względu na ochronę subskrybentów.

Wpis spółki akcyjnej do rejestru handlowego jest konstytutywny, tzn. spółka powstaje dopiero przez wpis. Sąd rejestrowy przed wpisem bada statut odnośnie jego zgodności z przepisami ustawy.

Organa spółki.

Walne zgromadzenie akcjonariuszy jest organem, za pośrednictwem którego wykonują wspólnicy swe prawa. Jest ono najwyższą władzą spółki o charakterze ustawodawczym. Do kompetencji walnego zgromadzenia należą:

1. uchwalenie i zmiany statutu
2. powoływanie i usuwanie innych organów
3. badanie bilansu
4. podział zysku.

Każdy akcjonariusz ma prawo dostępu do walnego zgromadzenia, prawo zapoznania się z porządkiem dziennym i projektem uchwał oraz prawo swobodnego głosu. Uchwały zapadają większością głosów, chyba że ustawa wymaga większości kwalifikowanej, np. zmiana statutu wymaga $3/4$ głosów. Zwyczajne walne zebranie musi się odbyć corocznie, na którym władze spółki składają sprawozdanie z działalności spółki, po czym następuje udzielenie absolutorium władzom administracyjnym.

Władzą administracyjną spółki jest zarząd, do którego kompetencji należy gospodarka wewnętrzna spółki i re-

Spółka akcyjna⁴⁾

z kodeksu handlowego

prezentacja na zewnątrz. Zarząd może być jednoosobowy lub wieloosobowy, powołany spośród akcjonariuszy lub spoza ich grona. Zarząd powołuje najczęściej walne zgromadzenie lub rada nadzorcza. Władzą kontrolną jest komisja rewizyjna lub rada nadzorcza albo obie te władze. W każdym razie jeden z tych organów musi istnieć, a gdy kapitał zakładowy wynosi 5 mil. zł lub więcej, obowiązkowa jest rada nadzorcza.

Rozwiązanie i likwidacja spółki.

Rozwiązanie spółki powodują: 1) przyczyny przewidziane w statucie 2) uchwała walnego zgromadzenia o rozwiązaniu spółki lub o przeniesieniu siedziby spółki bądź zakładu głównego spółki za granicę 3) ogłoszenie upadłości spółki 4) inne przyczyny prawem przewidziane. Rozwiązanie spółki następuje po przeprowadzeniu likwidacji, w czasie której spółka zachowuje osobowość prawną. Likwidację prowadzi likwidatorzy, którymi są przeważnie członkowie zarządu, jeżeli statut lub uchwała walnego zgromadzenia nie zawiera postanowień odmiennych. Z ważnych powodów może sąd rejestrowy odwołać likwidatorów i mianować innych.

Kupiec ¹⁾

w polskim kodeksie handlowym

W myśl przepisów prawa handlowego kupcem jest ten, kto we własnym imieniu prowadzi przedsiębiorstwo zarobkowe.

Z definicji tej wynika, że do uzyskania charakteru kupca potrzeba dwóch warunków:

1. prowadzenia przedsiębiorstwa zarobkowego,
2. prowadzenia przedsiębiorstwa we własnym imieniu.

Przez przedsiębiorstwo zarobkowe rozumiemy każdą trwałą działalność zarobkową, ujawniającą się na zewnątrz. Na przedsiębiorstwo zarobkowe składają się 3 elementy: 1) działalność zarobkowa 2) majątek przedsiębiorstwa 3) tzw. szanse przedsiębiorstwa, np. Klientela. Ta działalność zarobkowa winna być systematycznie i trwale wykonywana. Kupcem będzie i ten, kto otwiera przedsiębiorstwo na pewien oznaczony czas, np. dzierżawca pensjonatu; nie będzie nim jednak osoba, która wykonuje czynności zarobkowe tylko sporadycznie. Przedsiębiorstwo musi mieć na celu osiągnięcie zysku, obojętne jednak jest, czy ono faktycznie zysk przynosi czy nie.

Drugim warunkiem dla uzyskania charakteru kupca jest, aby tenże prowadził przedsiębiorstwo zarobkowe we własnym imieniu, tj. aby do czynności przezeń zawartych on był wyłącznie uprawniony i zobowiązany. Kupcem więc w myśl ustawy będzie także dzierżawca i użytkowca przedsiębiorstwa, nie będzie zaś nim prokurent, członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, bo ci nie prowadzą przedsiębiorstwa we własnym imieniu. Bez znaczenia natomiast jest, czy kupiec osobiście zajmuje się prowadzeniem przedsiębiorstwa, czy też prowadzi je przez inną osobę. Kupcem będzie więc i osoba niewłasnowolna, upadły itd., dla których przedsiębiorstwo prowadzi ustawowy zastępca albo syndyk.

Kupcem może być osoba fizyczna lub prawna, a z osób prawnych zarówno osoby prywatno-prawne jak i publiczno-prawne, jeśli prowadzą przedsiębiorstwa zarobkowe.

Definicja kupca została więc w polskim kodeksie handlowym bardzo szeroko określona. Podpada tu wszelka działalność wytwórcza, przetwarzająca, handlowa i usługowa.

Kupiec 2)

w polskim kodeksie handlowym

gowa, z dwoma tylko przewidzianymi przez kodeks handlowy wyjątkami a mianowicie, nie uważa się za przedsiębiorstwa zarobkowe:

1) zawodów wolnych 2) gospodarstw rolnych, leśnych, ogrodowych, hodowlanych, rybnych, łowieckich lub pszczelarskich. Kto prowadzi takie gospodarstwo w większym rozmiarze, może wszakże zyskać charakter kupca przez wpis do rejestru handlowego.

Określenie, czy dana osoba jest kupcem czy też nie, ma bardzo ważne znaczenie praktyczne, w myśl bowiem przepisów prawa handlowego czynnością handlową jest czynność prawna kupca związana z prowadzeniem przez niego przedsiębiorstwa, przy czym domniemywa się, że każda czynność prawna kupca jest czynnością handlową. W ujęciu zatem polskiego prawa handlowego osoba kupca nadaje jego czynnościom charakter czynności handlowej. Powyższe domniemanie może być jednak przez kupca obalone przeciwnym dowodem, że pewna przedsięwzięta przez niego czynność prawna nie pozostaje w związku z prowadzeniem przez niego przedsiębiorstwa a więc nie jest czynnością handlową.

Dowód ten ciąży na kupcu i jak długo tego nie udowodni, czynność jego będzie uważana za czynność handlową.

Podział kupców

Kodeks handlowy rozróżnia dwie kategorie kupców: 1) kupców wielkich, czyli rejestrowych, prowadzących przedsiębiorstwo zarobkowe we większym rozmiarze i 2) kupców drobnych.

Wpis kupca rejestrowego do rejestru handlowego jest obligatoryjny, ale nie ma charakteru konstytutywnego. Kupiec rejestrowy staje się nim przez samo prowadzenie przedsiębiorstwa w większym rozmiarze.

Istnieją jednak wyjątki, gdy wpis do rejestru handlowego ma charakter konstytutywny a mianowicie:

1) Spółki komandytowe, z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki akcyjne i spółdzielnie stają się kupcami dopiero z chwilą wpisu do rejestru;

mierne z faktyczną dochodowością przedsiębiorstwa, mogą być na indywidualne podania przyznane ulgi w podatku dochodowym na rok podatkowy 1946 (kalendarzowy 1945) w trybie następującym"...

Wynika z tego, iż płynące z tego tytułu ulgi w podatku dochodowym mogą (nie muszą) być udzielone tylko na indywidualne podania wniesione przez podatnika na zasadach ogólnych dekretu o postępowaniu podatkowym.

Jeżeli zatem władza skarbowa mimo złożenia jej sprostowanego bilansu zaopiniowanego przez Izbę Przem.-Handl. przy wymiarze pod. doch. za r. podatkowy 1946 nie uwzględniła wykazanych różnic z przeszacowania zapasów z bilansu otwarcia 1945, to postąpiła ona zgodnie ze wspomnianymi zasadami bilansowania ustalonymi przez Ministerstwo Skarbu z uwagi na to, że:

- a) panowie nie złożyli podania o przyznanie im omawianych ulg — samo zaś przedłożenie sprostowanego bilansu nie wystracza,
- b) ulgi te zasadniczo nie mogą być udzielone w toku postępowania wymiarowego, gdyż tryb postępowania w tej mierze ustalony został odmiennie a mianowicie: „Na podstawie art. 35 ust. 3 dekretu z dnia 16 maja 1946 r. o zobowiązaniach podatkowych, Ministerstwo Skarbu upoważniło Dyrektorów Izb Skarbowych (prerogatywa osobista) do umarzania na indywidualne podania podatników kwot podatku dochodowego, należnych od wyłączonych z podstawy opodatkowania całkowicie lub częściowo

10% od obrotu nie przekraczającego 1-krotnej wysokości kapitału własnego

5,50%	od obrotu ponad	1 do	2-	"	"	"	"
4,00%	"	"	2 "	3-	"	"	"
3,25%	"	"	3 "	4-	"	"	"
2,80%	"	"	4 "	5-	"	"	"
2,50%	"	"	5 "	6-	"	"	"
2,30%	"	"	6 "	7-	"	"	"
2,20%	"	"	7 "	8-	"	"	"
2,10%	"	"	8 "	9-	"	"	"
2,00%	"	"	9 "	10-	"	"	"
1,70%	"	"	10 "	15-	"	"	"
1,50%	"	"	15 "	20-	"	"	"
1,35%	"	"	20 "	30-	"	"	"
1,20%	"	"	30 "	50-	"	"	"
1,10%	"	"	50 "	100-	"	"	"
1,00%	"	"	100	—	"	"	"

Za kapitał własny przedsiębiorstwa uważa się nadwyżkę aktywów nad zobowiązaniami wobec osób trzecich; w szczególności na kapitał własny składają się w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością:

- a) kapitał zakładowy (udziałowy) uwidoczniiony w bilansie, zmniejszony o sumy strat, figurujących w bilansie;
- b) wszelkie inne kapitały, fundusze i rezerwy, nie stanowiące zobowiązań wobec osób trzecich i nie mające przeznaczenia na sprostowanie wartości składników majątkowych, figurujących w bilansie;
- c) nie podzielony zysk z lat ubiegłych i za rok podatkowy po wyłączeniu części zysku

sum figurujących na koncie „Różnice z przeszacowania zapasów z bilansu otwarcia 1945 r.”

Zdaniem naszym nie ma przeszkód do wniesienia odnośnego podania dodatkowo mimo otrzymania nakazu płatniczego na rok 1946 choćby z uwagi na to, że stosownie do obowiązujących w tej mierze przepisów władza skarbowa I czy II instancji zasadniczo nie może umarzać kwot podatku jeszcze nie wymierzonego (w sensie wymiaru rocznego nie zaś zaliczek).

WYNAGRODZENIE CZŁONKÓW ZARZĄDU SPÓŁKI

St. J. — Łódź — Pytnie: Zwracamy się z uprzejmą prośbą o podanie nam, jaka jest wysokość poborów członków zarządu spółki z o. o. według nowej ustawy.

Sprawę tę normują postanowienia § 25 rozporządzenia wykonawczego do dekretu o podatku dochodowym a mianowicie: Nie uważa się za koszty uzyskania przychodów nadwyżek kwot pensyj i wszelkiego rodzaju wynagrodzeń osób, które biorą udział w zarządzie przedsiębiorstwa bądź należą do składu rady nadzorczej, komitetu dyskontowego i komisji rewizyjnej lub działają z ich ramienia, bądź są uprawnione do samodzielnego prowadzenia przedsiębiorstwa, jak również innych pracowników umysłowych na stanowiskach kierowniczych ponad następujące normy: we wszystkich przedsiębiorstwach z wyjątkiem spółdzielni:

przeznaczonej na dywidendy lub udział w zysku oraz na podatek dochodowy.

WYSOKOŚĆ ZALICZEK NA PODATKI OBROTOWY I DOCHODOWY

St. K. P. — Piotrków Kujawski — Pytanie: Prosimy o podanie nam, ile podatku obrotowego i dochodowego za miesiąc powinno zapłacić przedsiębiorstwo handlowe mające w miesiącu 385.855,— zł utargu, prowadzące detaliczną sprzedaż takich artykułów, jak naczynia kuchenne emaliowe, okucia, odlewy piecowe, gwoździe artykuły ocynkowane (kotły, wanny, rowery i ich części) oraz różne artykuły domowe i gospodarcze. Nadmieniamy, że przedsiębiorstwo nie prowadzi

ksiąg handlowych, lecz księgę podatkową nr 1 i raport kasowy, płacąc podatek dochodowy według norm średniej dochodowości.

Zaliczka na podatek obrotowy od wskazanego obrotu wyniesie 2%, tj. kwotę zł 7.717,—.

Obowiązujące normy szacunkowe zysku netto, ujęte w stosunku procentowym do obrotu wynoszą dla wskazanej branży 15%. Przypadający zatem do deklarowania dochód za wskazany miesiąc wyniesie zł 57.878,—. Stopa podatku odpowiadająca temu dochodowi wynosi bez zastosowania zwyczajki rodzinnej 25%, przy zastosowaniu 10% zwyczajki wyniesie ona 27,5% a przy zastosowaniu 20% zwyczajki — 30%. Dane te można ustalić na podstawie „Tabel Podatkowych” pt. „Jak obliczać podatki” — wydawnictwo księgarńi Zdz. Gustowskiego, Poznań, ul. Wielka 10 (prowadzą wszystkie księgarńie).

Ustalenie podstawy opodatkowania przy prowadzeniu ksiąg podatkowych można sprawdzić przy pomocy sposobów obliczenia podanych w nr 6 (str. 45) Tygodnika Gospodarskiego z r. 1947 w art. pt. „Ustalenie zaliczki miesięcznej na podatki obrotowy i dochodowy w przedsiębiorstwach i zakładach prowadzących księgi podatkowe”.

Komunikaty i różne wiadomości

Zasiłki rodzinne

Jak nas informuje Ubezpieczalnia Społeczna w Poznaniu, wszelkie formularze do wypłaty zasiłków rodzinnych przez przedsiębiorstwa zatrudniające od 5 pracowników wzwyż, znajdujące się na terenie m. Poznania, należy odebrać w Ubezpieczalni Społecznej w Poznaniu, ul. Dąbrowskiego 12 pokój 330.

Podobne zarządzenia dotyczą przypuszczalnie również i tych przedsiębiorstw, które są położone w siedzibach Ubezpieczalni Społecznej lub ich oddziałów na prowincji.

Firmy, które nie otrzymały bezpośrednio odpowiednich formularzy winny się zwrócić do terenowo właściwych Ubezpieczalni Społecznych.

Zgłoszenia na Międzynarodowe Targi Poznańskie

Jak już podały prasa i rozgłoszenie Polskiego Radia, tegoroczne Międzynarodowe Targi w Poznaniu odbędą się w okresie od 24 kwietnia do 9 maja.

Poszczególni wystawcy sektoru państwowego, spółdzielczego i prywatnego otrzymali już indywidualne zaproszenia z Dyrekcji M. T. P. Jakkolwiek zamknięcie listy zgłoszeń przewiduje się na koniec lutego br., w interesie wystawców leży, aby zgłoszenia swe nadsyłać do Dyrekcji M. T. P. jak najspieszniej, celem zarezerwowania odpowiednich miejsc. Jak z dotychczasowych zgłoszeń wynika, zainteresowanie tegorocznymi Targami Poznańskimi jest bardzo duże. Z uwagi jednak na ograniczoną powierzchnię wystawową nie

Równocześnie zwracamy uwagę, iż w przypadku omawianego przedsiębiorstwa zachodzi prawdopodobnie obowiązek prowadzenia ksiąg uproszczonych a to z uwagi na wysokość osiągniętego obrotu, który przekracza zł 2.500.000 w stosunku rocznym. Od 1 stycznia 1948 r. obowiązek ten może nie zaistnieć, gdyż granica 2.500.000 zł została podniesiona na 8.000.000 zł.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ KSIĘGOWYCH

W. B. Krotoszyn — Czy podlega karze z art. 132 § 2 prawa karnego skarbowego księgowy, który prowadzi biuro rewizyjne, a który w szczególności dokonuje księgowania tylko materiałów, które dostarczone zostają przez firmy. Czy w przypadku ujawnienia przez Urząd Skarbowy, że firma coś ukryła, a księgowy o tym nie wiedział, może on być za to karany?

Zagadnienie odpowiedzialności karnej księgowych zostało obszernie omówione w artykule mgr Z. Mielcarzewicza w Nr 42/1947 r. Tygodnika Gospodarczego („Odpowiedzialność karno-skarbowa za ukrycie lub nierzetelne prowadzenie ksiąg”).

wszyscy zgłaszający się wystawcy będą mogli otrzymać taką przestrzeń, jakiej potrzebują.

Jeśli w zaproszeniach do udziału wysyłanych do poszczególnych wystawców Dyrekcja M. T. P. pominęła kogokolwiek, należy jak najprędzej pisemnie lub telefonicznie skomunikować się pod adresem: Dyrekcja Międzynarodowych Targów Poznańskich, Poznań, ul. Marsz. Focha 14, telefon 77-58, 64-49, 79-72.

T. M.

Zakup złomu metali na wolnym rynku.

Na podstawie wyjaśnienia Departamentu Przemysłu Miejsowego, Ministerstwa Przemysłu i Handlu podajemy do wiadomości, że do zbiórki i skupu złomu metali z prawem wyłączności, została powołana Centrala Złomu z siedzibą w Katowicach, ul. Powstańców 50.

W związku z tym zakupywanie i zbiórka złomu metali poza Centralą Złomu jest przestępstwem, gdyż utrudnia lub uniemożliwia tej Centrali zbiórkę dla racjonalnego ich rozprowadzania.

Zakaz skupu złomów metali poza Centralą Złomu odnosi się zarówno do instytucji i przedsiębiorstw państwowych jak instytucji, przedsiębiorstw i osób prywatnych.

Handel zagraniczny

Firmy zagraniczne, które interesują się wymianą z Polską

HOLANDIA

N. V. S. P. Reeser & Co's Handel-Maatschappij Postbus 224 Haarlem — Eksport: papier, tekstylia, materiały bawełniane, popeliny, wiklina, wyroby fajansowe i porcelanowe. Import: olej drzewny, bambus, fibra palmowa, kokosowa, z pokrzywy chińskiej, trzcina indyjska, manilla, kawa, ryż, guma kopal i Tragakant.

U. S. A.

Export Finders Bureau & Bridge Street (Maritime Building) New York 4, N. Y. — Import: chemikalia i farmaceutyki: olejki eteryczne perfum,

cukiernicze, boraks, gliceryna, tran, albumina, proszki do mas plastycznych, proszki celulozowe, mika, magnezia farby, lakiery, środki do tępienia robactwa, szkodników roślin, instrumenty chirurg., obrabiarki do drzewa i metali, maszyny włókiennicze, dla przemysłu chemicznego, do wyrobu mydeł, do etykietowania, motory elektryczne, łożyska kulkowe, artykuły elektrotechniczne, narzędzia ogrodnicze, części samochodowe, opony i dętki, papiery, bibułki, kartony, artykuły rymarskie, galanteria metalowa.

DANIA

„Sixtus” Solvgade 20 Copenhagen K. — akcesoria rowerowe i samochodowe, sprzęt radiowy, narzędzia ręczne i mechaniczne, wagi, żyletki.

DANIA

Kaj Amstrup Vodroffsvej 24 A Copenhagen V. — artykuły siodlarskie, folio metalowe.

DANIA

P. Qvist-Sorensen Herluf Trollesgade 22 Copenhagen — narzędzia do cięcia szkła.

EGIPT

Eastern Trading Office 127, Sharia Abbassia Cairo — orzech kamienny, pieprz, skóry wężowe i jaszczurcze, ryż, sisal, tamarynda.

PALESTYNA

M. H. Bittar & Co. P. O. Box 675 Jaffa — artykuły żywnościowe, narzędzia rzemieślnicze, wyroby garncarskie, szklane, porcelanowe płytki ścienne, glazurowane wyroby nożownicze, trykotaże.

WŁOCHY.

Firma włoska (fabryka akordeonów) pragnie nawiązać kontakt z polskimi importerami instrumentów muzycznych. Adres w Izbie Przemysłowo-Handlowej Poznań (pok. 10).

Beyrouth (Liban) — wpłynęło zapytanie od firmy pragnącej wejść w kontakt z polskimi eksporterami rur (lub węży do wody, ze stali walcowanej, z żelaza lanego lub z innego metalu — o ϕ od 1 do 4 cali ang.

Adres w Izbie Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu (pokój 10).

Jelita sztuczne

brązowe — różne szerokości
białe — na pasztetowe
tomofanowe — do wyrobu metek i kielbas suchych

poleca

Wielkopolska Wytwórnia Jelit Sztucznych

ST. i J. KAMYSZEK

Poznań, Mielżyńskiego 17 - Tel. 36-89

Prowincja za zaliczeniem!

Najlepsza i naprawdę...

Poznań, Al. Marcinkowskiego 7
Tel 43-23, 21-04

MASZYNY — ARTYKUŁY BIUROWE

WARSZTAT NAPRAWY

Wacław Rohowski i S-ka

Poznań, ul. Mielżyńskiego 19.
Tel. 43-25

Poleca P.P. Kupcom

CZAPKI

wszelkiego rodzaju
oraz

koszule

sportowe
jedwabne

PLESZEW, Kalliska 5 Tel. 142
Konto K. K. O. Pleszew 100

Formularze i przybory

stale na składzie

POZNAŃ-27 Grudnia 16
Telefon 32-60

Oplata pocztowa uiszczona ryczałtem

Adres dla zwrotu: Administracja „Tygodnika Gospodarczego” Księgarnia Wilak, Poznań Kantaka 10

Odlewy żeliwne i metalowe

własna modelarnia i warsztat mechaniczny poleca

Inż. M. Molicki Sp. z o. o.

Zakład Metalurgiczny
Swarzędz, Św. Marcin — Telefon 57

Fotoaparaty

Zakup **Maszyny biurowe** Sprzedaż

„FOTOMA”

Poznań, ulica Szkolna 11 — Telefon 25-59

MEBLE BIUROWE

oraz kompletne pokoje i oddzielne sztuki
poleca okazjynie

Magazyn Mebli ST. JANIAK

Poznań, Rybaki 6, w podwórzu — Tel. 49-56

Maszyny biurowe

Zakup - Sprzedaż - Naprawa

RE-MA

Poznań, Św. Marcin 5
(przy Placu Heovera) — Telefon nr 44-07

Wszelkiego rodzaju

instalacje elektryczne

przeprowadza

„Telefonia”

POZNAŃ, ul. Kramarska 25, tel. 45-38

Opakowania i kartony dla przemysłu
spożywczego, cukierniczego
i chemicznego wykonuje

Wytwórnia Opak. Pap. i Tektur.

właśc.: **J. POMIN**
Poznań, ul. Mylna 24

Telefon 94-11   Telefon 94-11

POCZTÓWKI WIELKANOCNE

Chromolit i pastel ca 70 wzorów

HUMORYSTYCZNE

(1 kwietniowe) ca 30 wzorów

Dostawa odwrotna

Wielkopolska Hurtownia Papieru
i Materiałów Piśmiennych

J. Cieśliński i Ska

Sp. z o. o.

Poznań, ul. Mielżyńskiego 18
Tel. 39-62

Cena ogłoszeń: za 1 mm na stronie 4-litrowej zł 15,—
Ogłoszenia przyjmuje dla instytucji i przedsiębiorstw państwowych oraz firm pozostających pod zarządkiem państwowym „P.A.P.” Polska Agencja Prasowa, Poznań, Sew. Mielżyńskiego 8 — telefon 42-63.

Redakcja: Izba Przemysłowo-Handlowa
w Poznaniu, ulica Mickiewicza 31
Tel.: 78-02, 23-65, 23-00

Ogłoszenia przyjmuje „PAR” Polska Agencja Reklamy, Fr. Krajna, Poznań, Fr. Ratajczaka 7. Tel. 30-80 i 91-58
i oddziały Kraków, Rynek Główny 46 — Tel. 503-66
Bydgoszcz — Al. 1 Maja 16. Tel. 17-60
Toruń — ul. Małe Garbary 2
Katowice — Warszawska 23, skr. poczt. 790. — Tel. 344-08.

Administracja: Księgarnia Wilak Poznań, ul. Kantaka 10 — Tel. 44-40
Konto P. K. O. — V - 4085
Cena numeru 30,—zł, prenumerata kwartalna 300,—zł